

Vaikuta valinnoillasi

Vastuullinen kuluttaminen
asiakasomistajan arjessa

 KESKIMAA

Vaikutamme omilla valinnoillamme

Ekologisuus ja eettisyys ovat tämän päivän kestopuheenaiheita. Emme voi välttää uutisilta ilmastonmuutoksesta, kasvihuonekaasupäästöistä sekä muista muutoksista luonnossa ja ympäristössämme. Globaalit megakysymykset ovat herättäneet meidät keskisuomalaisetkin miettimään, miten me itse kukin voisimme vaikuttaa omilla valinnoillamme.

Me Keskimaassa yritämme toimia mahdollisimman vähän ympäristöä kuormittavalla tavalla. Pyrimme kaikessa tavarahankinnassa varmistamaan ympäristön huomioon, teemme ekologisesti kestäviä valintoja, tehostamme kattavaa elinkaariajattelua, etsimme jatkuvasti uusia tapoja säästää energiaa ja parannamme jätteiden lajittelua ja kierrätystä koko ajan.

Aivan samalla tavalla me asiakasomistajat voimme toimia omassa elämässämme. Meistä kukaan ei yksin voi muuttaa maailmaa, mutta sadan tuhannen kotitalouden yhteiset ponnistelut ympäristön ja luonnon eteen ovat varmasti vaikutuksellisia.

Tämän Keskimaan ensimmäisen vastuullisen kuluttamisen oppaan tarkoituksena on avata niitä asiakasomistajan arkeen liittyviä asioita ja tekemisiä, jotka vaikuttavat ympäristöömme. Haluamme myös herättää keskustelua ja synnyttää pohdintaa siitä, mitä eettinen ja ekologinen kuluttaminen arkipäivässämme tarkoittaa. Osuuskaupan tehtävänä on paitsi tuottaa asiakasomistajille palveluja ja etuja, myös auttaa ja tukea heitä omassa taloudenpidossa. Tämä julkaisu on yksi uusi palvelu, joka toivon mukaan opastaa meitä kestävä kehityksen hengessä kohti järkevämpää, taloudellisempaa ja ekologisempaa kuluttamista.

Ympäristöterveisin

Kuisma Niemelä

Vastuullinen kuluttaminen asiakasomistajan arjessa

Toimituskunta

Tuula Sillanmäki ja Ritva Harju, Keskimaa Osk

Ympäristöasiantuntija: Marita Valkonen, Ecovisor Oy

Tekstit: Kristiina Tammitie

Valokuvat: Jorma Ursin, Tommi Anttonen, Jaakko Tähti

Visuaalinen suunnittelu: Pekka Isohanni, I&E

Julkaisija: Keskimaa Osk

Painopaikka: Hansaprint Oy, Turku

Vastuullisen kuluttamisen opas löytyy sähköisessä muodossa osoitteesta www.keskimaa.fi

Tämä opas on valmistettu Joutsen- ja FSC-merkin kriteerit täyttävästä paperista. Hansaprint Oy:n koko painoprosessi on ISO 14001 -sertifioitu ja täyttää myös Joutsenmerkin vaatimukset koskien mm. värejä, kemikaaleja ja jätteiden käsittelyä.

Mixed Sources
Product group from well-managed
forests and other controlled sources
www.fsc.org Cert no. SA-COC-1500
© 1996 Forest Stewardship Council

62,5 kiloa vuodessa

Suomalainen syö perunaa 62,5 kg vuodessa. Kulutus on pienoisisessa kasvussa, mutta entisiin huippuvuosiin on vielä paljon kirimistä. Kymmenen viimeisen vuoden aikana perunan kulutus on kuitenkin lisääntynyt 3,3 kilolla henkilöä kohden.

Kaupasta peruna kannattaa valita käyttötarkoituksen mukaan kolmesta eri ryhmästä, jotka erotetaan toisistaan pakkauksiin merkityillä väritunnisteilla.

Vihreällä merkityt perunat ovat kiinteitä. Ne pysyvät hyvin koossa keitoissa, salaateissa ja laatikoissa. Keltaisella merkityt yleisperunat sopivat kaikkiin ruokiin. Punaisesta värikoodista tunnistaa jauhoiset sose-, uuni- ja leivontaperunat.

Lähellä tuotetun kotimaisen perunan elinkaarenaikaiset ympäristövaikutukset ovat pienemmät kuin esimerkiksi riisin, joten se on ympäristön kannalta parempi vaihtoehto.

Tieto ja lait muuttuvat koko ajan

Ympäristöasioissa valintojen tekeminen ja oikean tiedon löytäminen ei ole aina helppoa. Kaiken lisäksi vallitseva tieto muuttuu uusien tutkimustulosten myötä, joten tämän päivän faktat eivät välttämättä pidä enää huomenna paikkaansa.

Joudumme joka tapauksessa pohtimaan ekologisia kysymyksiä ja tekemään erilaisia valintoja joka kerta, kun käymme kaupassa. Vaikeusastetta lisää vielä se, että

lainsäädäntöä uudistetaan jatkuvasti, eikä esimerkiksi kierrätyksessä ole yhtä selkeää, kaikille yhteistä toimintatapaa. Jätteiden lajitteluohjeissa on kunta- ja seutukunta-kohtaisia eroja. Esimerkiksi energijätettä kerätään tällä hetkellä maakuntamme etelä- ja pohjoisosassa, mutta ei Jyväskylän seudulla.

Kaikesta huolimatta me jokainen voimme tehdä jotakin arkipäivän

valinnoilla. Voimme vaikuttaa ja olla mukana ilmastotalkoissa. Tämä opas keskittyy Keskimään vähittäiskaupan keskeisimpiin tuotealueisiin. Kaiken kattavuuteen ei ole edes pyritty, sillä ympäristötietoa on tarjolla muutenkin paljon. Sivuilta löytyy runsaasti linkkejä lisätietojen hankintaa varten.

Tässäpä pieni ajatusleikki:

Jos ihminen tulisi toimeen pelkällä perunalla, päivässä sitä tulisi syödä noin kolme kiloa (2250 kCal). Vuodessa perunaa kuluisi siis reilut tuhat kiloa henkilöä kohti, joten yhden ihmisen tarpeiksi riittäisi kuuden aarin eli noin 600 neliön pelto.

Mäkiset elävät lapsiperheen ekologista arkea

- Järkevä ekologisuus on meille itsestäänselvyys. Yritämme ottaa ympäristön huomioon kaikissa valinnoissamme, Jyväskylän Sääksvuorella asuvat Piia ja Eerikki Mäkinen kertovat.

Piia Mäkinen on koulutukseltaan ekologian ja ympäristöhoidon maisteri, joka opettaa työkseen biologiaa ja maantiedettä. Eerikki Mäkinen on diplomi-insinööri, jonka työpaikka on Muuramessa, mutta työ vaatii paljon matkustusta sekä kotimaassa että maailmalla. Arjen pitää kiireisenä paitsi työt, myös kuusivuotias Tuure ja kahdeksanvuotias Ukko-Ville. Piia tunnustaa olleensa aina kiinnostunut ympäristöasioista. Omat arvot ja asenteet ohjasivat aikoinaan myös ammatinvalintaa.

- En ole kuitenkaan mikään kiihkokierittäjä. En esimerkiksi irrota metalliniittejä teepusseista, vaikka tiedän monien niinkin tekevän, hän nauraa.
- Minäkään en lähde ekologisuudessa liioittelemaan. Järkevät asiat

kannattaa tietysti tehdä, Eerikki jatkaa.

Pariskunta haluaa joka tapauksessa hoitaa oman osansa. Ne äsken mainitut järkevät asiat kunnialla.

- Jokainen pystyy vaikuttamaan omilla valinnoillaan. On hyvä asia, että ekologisuudesta on muodostunut ilmastomuutoskeskustelun myötä tällainen buumi. Ihmisten ajattelutapa ja arvot ovat muuttuneet parempaan suuntaan.

Kompostimultaa ja hevosen lantaa

Omakotitalon pihamaa on laitettu viime kesänä kokonaan uusiksi. Mäkiset haravoivat syksyn viimeisiä lehtiä nurmikolta, jonka kasvuun lähdölle sateinen kesä teki hyvää. Nurmikon perustamisessa käytettiin kompostimultaa.

- Keräsin mullan seasta valtavan määrän leipäpussien sulkijoita, ja oli pa s iellä veitsiä ja lusikoitakin. Joillakin on ilmeisesti vielä aika paljon opettelemista siinä, mitä biojätteisiin laitetaan, Pia miettii. Nurmialueen laitaan tehtiin

hevosen lannalla vahvistettu ryytimaa, jossa kasvatetaan taas ensi kesänä mansikkaa, porkkanaa, pinaattia, kesäkurpitsaa, salaattia ja muita tuoreita herkkuja, joista pojatkin tykkäävät.

- Aika innokkaasti pojat olivat viime kesänä mukana myös kasvi- maan hoitamisessa, vanhemmat kiittelevät.

Kotimaisia elintarvikkeita ja luomua

Sisälle mennessämme Piia alkaa tyhjentää kauppakassia jääkaappiin. Hän kertoo suosivansa ostamisessa mahdollisuuksien mukaan kotimaista ja silloin tällöin luomuakin.

- Ostamme usein esimerkiksi luomumaitoa. Olemme myös huo- manneet, että luomuporkkanat ovat paljon makeampia kuin tavalliset. Myös luomujuusto oli ihan erilaista.
- Pakkasessa meillä on poroa ja hirveä, jotka ovat ainakin täyttä luomua, Eerikki heittää sivusta. Perheessä arvostetaan ruokaa ja

se laitetaan yleensä alusta pitäen itse. Valmiisiin eineksiin turvaututaan, jos esimerkiksi harrastusten takia aikaa syömiseen jää niukasti. Silloinkin lämmitellään tosin useimmiten edellisen päivän tähteitä.

- Leipää menee joskus vanhaksi, jos sitä ei älyä laittaa tuoreena pakastimeen. Muuten meillä ei juurikaan heitetä ruokaa pois. Ostamme vain sen verran, mikä tulee käytettyä.

Lajittelua ja kierrättämistä

Keittiön tiskialtaan alla on normaali jätewaunu.

- Lajittelun vaivattomuuteen pitäisi vielä panostaa. Nyt jätewaunuun mahtuu vain seka- ja biojätteet sekä nestepakkaukset. Lasi ja metalli on pidettävä erillisissä laati- koissa toisen oven takana. Keräys- kartongille on erillinen paperi- kassi lehtikorin vieressä. Tyhjiä pulloja keräämme varastoon ja palauttelemme tietysti kauppaan, Piia kertoo.

Lajittelu tuntuu joskus kieltämättä turhauttavalta.

- Esimerkiksi jogurttitölkit laittamme sekajätteeseen, koska niiden huuhtomiseen menee tuhottoman paljon vettä. Pieniä purkkeja ei puolestaan viitsi lisääntyvän pakkausjätteen takia ostaa.

Mäkisillä on kadun varressa naapureiden kanssa yhteiset seka- ja biojäteastiat. Muu lajiteltu jäte viedään johonkin matkan varrelle osuvaan kierrätyspisteeseen.

- Poikien pieneksi jääneet vaatteet menevät heidän serkuilleen. Muut viedään vaatekeräykseen tai kirputorille, ja jotain olen antanut tutuillekin, Piia listaa.

Mäkiset tunnustavat, että välillä on vaikea tietää, mikä jäte kuuluu mihinkin jakeeseen ja mitä erityisvaatimuksia juuri kyseisen jakeen jätteiden käsittelyssä on. Harva esimerkiksi tietää, että pyrex-lasia ei saa laittaa tavalliseen lasinkeräykseen.

Energiansäästöä ja takkatulta

Jätteiden oikeaoppisen hävittämisen lisäksi itse kukin voi vaikuttaa energiankulutusta vähentämällä. Mäkiset säästävät energiaa monella tavalla: huoneista sammutetaan poistuttaessa aina valot, televisio on päällä vain sitä katsottaessa ja

talvi-iltoina olohuoneen takassa palaa iloinen valkea.

- Poltamme yksinomaan puuta. Maitopurkit ja muun pakkauskartongin voisi tietysti polttaa, mutta pienhiukkasten takia emme sitä tee.

Eerikki joutuu tunnustamaan, että talosta löytyy yksi sähkösyöppö.

- Ikävä kyllä meillä on sähkösauna. Emme kuitenkaan koskaan pidä kiuasta turhaan päällä. Olen miettinyt puukiukaan hommaamista, mutta se vaatisi hormin asentamista.

Pohdinnassa on ollut myös toinen energiaa säästävä hankinta.

- Ilmalämpöpumppu olisi ekologinen ratkaisu, Eerikki miettii.

Energiansäästölamppuja on valaissimissa siellä täällä, mutta tavallisia hehkulamppujakin on käytössä.

- Energiansäästölamput ovat pitkäkestoisempia ja vaihtoväli on pitempi, mutta en tiedä, onko niillä sähkölämmitteisessä talossa juuri muuta merkitystä.

- Hehkulamppujen tuottama lämpöenergian ei kuitenkaan mene hukkaan, talon isäntä muistuttaa.

Kodinkoneita hankkiessaan Mäkiset tukeutuvat energiamerkintöihin.

- Energialuokka ja hinta vaikuttavat valintaan. Yleensä taitaa olla

Omakotitalon tontti rajoittuu metsään, josta löytyy marjoja ja sieniä. Ukkoville ja Tuure viihtyvät pihalla, jonka nurmikko kasvaa rehevänä.

niin, että tehokas ja hyvä kodinkone on luokitukseltaan A-luokkaa. Pyykinpesukoneessa pitää ainakin olla tehokas linkous. Jos

pyykki jää kovin märäksi, sen kuivaamiseen kuluu joka tapauksessa energiaa, Eerikki Mäkinen muistuttaa.

Piia Mäkinen on tarkka siitä, että mahdollisimman iso osa jätteistä päätyy oikeaan paikkaan. Pestyistä lasipurkeista kansi menee metallijätteisiin ja itse purkki lasinkeräykseen.

Mitä lautaselle?

Kotitalouksien kokonaiskultuksen ympäristövaikutuksista peräti kolmannes tulee kotona syötävästä ruoasta. Vesien rehevöitymisestä yli puolet johtuu syömisestä ja ilmastomuutokseen se vaikuttaa neljänneksen verran. Ekologisesti parempia vaihtoehtoja lautaselle on tarjolla runsaasti.

Maa- ja elintarviketalouden tutkimuskeskuksen Mittatikkuprojektin pilottitutkimuksen mukaan kilo juustoa vastaa ilmastomuutosvaikutuksiltaan 60 kilometrin ajoa henkilöautolla. Kaurahiutalekilon vaikutus on vain viiden kilometrin ajon luokkaa, samaten ruisleivän. Kilo marinoidua broilerin filesuikaletta vastaa

ilmastotaakaltaan vajaan 20 kilometrin automatkaa. Naudanlihan vaihtaminen sian- tai siipikarjanlihaan säästäisi vuositasolla ilmastoa saman verran kuin parin tuhannen ajokilometrin vähentäminen.

Kotimaisia kasviksia ja luomua

Pääsääntöisesti eläinperäiset tuotteet kuormittavat ympäristöä kasvituotteita enemmän. Yksi ekoteko on muuttaa omaa ruokavaliota entistä enemmän terveydenkin kannalta hyvään kasvisvoittoiseen suuntaan ja pitää vaikkapa kerran viikossa kasvispäivä. Ruokakaupassa käydessä kannattaa

valita suomalaisia tuotteita, jotka ovat puhtaita, turvallisia ja niiden kuljetukseen on käytetty vähemmän energiaa kuin ulkomaisiin vaihtoehtoihin.

Keskimaan kaupoissa kotimaisuutta on helppo suosia. Päivittäistavaravalikoimien kotimaisuusaste on 80 prosentin luokkaa, sillä valikoimien muodostamisessa suomalaisuus on yksi tärkeä valintakriteeri, asiakasomistajien toiveiden mukaisesti. Eniten kotimaisuutta arvostetaan tuoretuotteissa, kuten lihassa, kalassa ja maitotuotteissa.

Alueellinen, keskusomalaista alkuperää oleva lähiruoka on kannattava valinta. Parhaimmillaan rahtimatkat esimerkiksi vihanneksille, juureksille sekä leipomo-

tuotteille ovat vain muutamia kilometrejä.

Keskisuomalaisten marjanviljelijöiden kanssa toteutetun kehittämishankkeen myötä Prismoihin, S-marketeihin ja Saleihin on saatu entistä enemmän myös paikallisia mansikoita, mustikoita ja vadelmia. Viime kesänä keskusomalaisia marjoja myytiin jo 35:ssä Keski-maan kaupassa. Ekologisesti toiseksi paras vaihtoehto marjojen metsästä poimimisen jälkeen on ostaa lähellä kasvaneet marjat omasta lähikaupasta.

Ekologisesti kestäviä valintoja ovat myös luomutuotteet. Tätä nykyä isoimmissa myymälöissä luomutuotteita on tarjolla parisen sataa, eli käytännössä kaikista tuoterhyhmistä löytyy luomuvaihtoehto. Ekologisuuden rinnalla myös eettiset näkökulmat huomioivia Reilun kaupan tuotteita on niin ikään valikoimissa yhä enemmän.

Ostoslista kunniaan

Eräiden selvitysten mukaan jopa kolmasosa ruoasta heitetään pois. Ostamme enemmän ruokaa kuin jaksamme tai ehdimme syödä. Ruoan heittäminen roskiin on suuri rasite ympäristölle. Vaikka käyttämättä jäänyt elintarvike päätyisi biojätteisiin, on se kuormittanut eri tuotantovaiheissa ympäristöä aivan suotta. Kaiken lisäksi ruoan päätyminen roskiin on täysin turha rasite kuluttajan omalle taloudelle.

Omilla tavoilla ja totumuksilla voi vaikuttaa tässäkin asiassa.

Kaupassa kannattaa käydä harkitusti kerran-pari viikossa ja ostaa vain sen verran, minkä oikeasti tarvitsee. Lähipäivien syömiset kannattaa suunnitella etukäteen ja tehdä ostoslista sen mukaisesti. Edellispäivän tähteet selättävät myös monen kiireisen päivän nälän.

Keskimaan kaupoissa noudatetaan kokonaisedullista hinnoittelua, eli hintataso on tasaisen edullinen. Ostoksia ei tarvitse tehdä sisäänvetotarjousten perusteella, eikä kaupassa tule tehtyä helposti käyttämättä jääviä heräteostoja. Tasaisen hinnoittelun ansiosta kuivatavaraakaan ei tarvitse hamstrata kotikaappeihin, kun kahvin, kaakaon tai tortillalettua saa samalla hinnalla joka päivä.

Päiväyksissä erilaisia merkintöjä

Ruoan laatu, tuoreus ja turvallisuus ovat asioita, joita voimme odottaa kaupalta itsestäänselvyksinä. Päiväysten pitää olla kunnossa, eikä asiakkaan tehtävänä ole tutkia viimeisiä käyttöpäiviä tai parasta ennen -päivämääriä. Päiväysten tarkistaminen sekä kylmälaitteiden jatkuva seuraaminen kuuluvatkin kaupan omaavontaan ja myyjien tärkeimpiin työrutiineihin.

Elintarvikkeiden pakkausmerkinnöissä on eroja. Parasta ennen -päivätyä tuotetta, esimerkiksi jauhoja, kahvia tai maitotuotteita, saa käyttää kyseisen päivämäärän jälkeenkin, jos laatu on kunnossa. Sen sijaan viimeinen käyttöpäivä on nimensä mukainen. Sitä käytetään merkintänä herkästi pilaantuvissa tuotteissa, kuten tuoreessa lihassa ja kalassa, eikä tuotetta saa päiväyksen mentyä enää käyttää. Viimeisellä käyttöpäivällä merkittyjen tuotteiden päiväyksiä kannattaa siis seurata ja syödä tai valmistaa tuotteet ikäjärjestyksessä. Näin jauhelihapaketti tai maksalaatikkorasia ei unohtu jääkaapin perälle ja päädy sieltä turhaan biojätteisiin.

Kananmunissa riittää vaihtoehtoja

Kananmuna on hyvä esimerkki tuotteesta, jossa kuluttajalla on todella mahdollisuus tehdä eettinen ja/tai ekologinen valinta. Tutkimuksen mukaan kuluttajat arvostavat kanojen hyvinvointia ostopäätöstä tehdessään ja ovat valmiita maksamaan eläinystävällisesti tuotetuista munista. Varsinaisessa tuotteessa ei ole loppujen lopuksi kovin suuria eroja, joten valinta kohdistuu nimenomaan tuotantotapaan.

Perinteisten häkkikanaloiden rinnalle ovat nousseet luomutuotanto sekä erilaiset onnelliset, virkeät ja vapaat kanat. Luomukanaloissa kanat ruokitaan pääasiassa luomurehulla. Kanoilla on runsaasti tilaa liikkua lattialla, josta osa on pehkuu. Kanoilla on munintapesät, istumaorret, ikkunat ja mahdollisuus hiekkakylpyihin. Sään salliessa kanat pääsevät ulkoilemaan. Lattikanaloissa kanat voivat liikkua vapaasti lattialla, eli munat ovat sananmukaisesti vapaan kanan munia. Osa lattiasta on pehkuu ja kanat voivat kylpeä hiekassa. Kanoilla on käytössään munintapesiä ja istumaparvet.

Kaikkeissa kaupassa myytävissä munissa on oltava leima, jonka perusteella voi jäljittää jokaisen munan tuotantotilalle asti. Katso osoitteesta www.kultamuna.fi mistä omat kananmunasi ovat kotoisin. Valitse pääsivulta kauppiaan sivut ja sieltä edelleen laatumerkintä. Täytä kenttiin maatunnus (FI), tilatunnus (numero), pakkaamo (kirjaintunnus), tyyppi (numero) ja erä (numero).

Virikehäkeissä on pesä, pehkuu ja orsia. Virikehäkit ovat yleistymässä, koska kanat saavat elää niissä pienissä, turvallisissa laumoissa ja niillä on mahdollisuus lajinomaiseen käyttäytymiseen.

Tuote vastaan tuote

Runsaasti mielenkiintoista ja lähellä arkea olevaa tietoa ekologisesta ja eettisestä kuluttamisesta löydät Yhteishyvän nettisivuilta, www.yhteishyva.fi. "Vastuullinen kuluttaminen" -osiosta löytyy esimerkiksi ekomatsi, jossa tuotteet ottavat mittaa toisistaan.

Tunnista hyvät merkit

Elintarvikkeilla on runsaasti erilaisia ympäristö-, kotimaisuus- ja vastuullisuusmerkintöjä, jotka kertovat tuotteen alkuperästä, raaka-aineista ja valmistusmenetelmistä. Merkintöjä valvovat niitä myöntäneet liitot ja järjestöt sekä viranomaiset. Osa merkeistä on maksullisia ja vapaaehtoisuuteen perustuvia, eikä siis merkitsemätön tuote ole välttämättä ekologisesti tai eettisesti yhtään vähäarvoisempi.

Avainlippu -merkki

- Kertoo että tuote on valmistettu Suomessa.
- Raaka-aineiden kotimaisuusaste täytyy olla vähintään 50 %.

www.avainlippu.fi

Joutsenlippu eli Hyvää Suomesta -merkki

- Tuotteiden raaka-aineista ja työstä ainakin 2/3 on kotimaista.
- Lihan, maidon, kananmunan ja kalan on oltava kokonaan suomalaisia.
- Käytössä noin 8 200 tuotteessa.

www.finfood.fi

Luomu - valvottua tuotantoa -merkki (ns. luomumerkki tai aurinkomerkki)

- Kotimainen tai ulkomainen elintarvike, jonka maatalousperäisistä raaka-aineista vähintään 95 prosenttia on tuotettu luonnonmukaisesti.
- Noudattaa EU:n asetuksen luomuehtoja ja osoittaa, että tuote on suomalaisen viranomaisen valvonnassa.

www.evira.fi/www.finfood.fi

Maakuntien parhaat -merkki

- Valtakunnallinen lähellä tuotetun ruoan ja palvelun laatumerkki.
- Edellyttää korkean kotimaisuusasteen lisäksi hyväksyttyä laatu-järjestelmää sekä tuotteiden ja palveluiden hyväksyntää asian-tuntijaraadeissa.
- Keski-Suomessa merkin ovat saaneet Hirvelän Talkkuna Jämsästä, Yläporkkalan tila Koskenpäältä, Taipaleen tila Petäjävedeltä, Mannisen kotilei-pomo Konnevedeltä sekä Mäkiähon Juustola Leivonmäeltä.

www.maakuntienparhaat.fi/elintarvikkeet

EU:n luomumerkki (ns. tähkämerkki)

- 95 prosenttia maatalousperäisistä raaka-aineista tulee olla EU:n alueella tuotettu ja viljelty luonnonmukaisesti.
- Merkityn tuotteen aineiden, jalostuksen ja pakkauksen pitää läpäistä jonkin EU-maan luomuvalvonta.

www.evira.fi/www.finfood.fi

Reilun kaupan merkki

- Merkitty tuote kuuluu järjestelmään, joka pyrkii takaamaan kehitysmaiden viljelijöille ja työntekijöille osuutensa sadosta.
- Merkin saaneiden tuotteiden viljelyssä myös ympäristönäkökohdat on otettu huomioon ja lapsityövoiman käyttö on kielletty.

www.reilukauppa.fi

Leppäkerttu-merkki

- Kotimainen, luonnonmukaisesti tuotettu elintarvike.
- Alkutuotteiden täytyy olla 100 % kotimaista alkuperää ja jalosteiden raaka-aineista vähintään 75% tulee olla Suomessa tuotettua.

www.finfood.fi

Tiesitkö että...

- Jalostettu, raskaasti pakattu ja kaukaa kuljetettu ruoka kuluttaa ympäristöä enemmän kuin tuore lähiruoka.
- Elintarvikepakkausten suojusta on tehty ilman komponentteja, eikä sisällä mitään kemikaaleja tai myrkkyjä.
- Ruokaa kannattaa valmistaa suurempia määriä kerralla ja pakastaa annoksia kiireisten päivien varalle.
- Kasvispainotteisella ruokavaliolla vaikutat myös ilmastoon. Lähellä tuotettuja kasviksia ja juureksia suositella autat sekä ympäristöä että kotimaista tuotantoa.
- Lisätietoja aiheesta: www.mtt.fi

Keittiössä kuluu energiaa

Energian kulutus on yksi merkittävimmistä elintarvikkeisiin liittyvistä ympäristönäkökohdista. Ruoanvalmistuksen energiatehokkuutta voi parantaa valitsemalla sopiva laite ja valmistusastiat ruoan määrän ja valmistustavan mukaisesti sekä käyttämällä laitteita järkevästi.

Veden kuumentaminen, 1 litra	Teho (W)	Aika (min)	Kulutus (kWh)
Vedenkeitin	2000	3,5	0,12
Induktiokeittoalue	1200	5,0	0,12
Valurautalevy	1500	7,0	0,20
Keraaminen keittoalue	1200	8,0	0,15
Mikroaaltouuni	850	10	0,23

Lähde: Kodin Energiaopas, Motiva

Painavia jalanjälkiä

Ekologisuutta kuvaavat jalanjäljet kertovat jonkin tuotteen tai palvelun tuottamiseen ja käyttöön liittyvistä ympäristövaikutuksista.

Ekologinen jalanjälki

- Kertoo, kuinka paljon maa- ja vesialaa tarvitaan palvelujen ja kulutustavaroiden tuottamiseen sekä niiden aiheuttamien jätteiden ja päästöjen käsittelyyn.
- Voit laskea oman ekologisen jalanjälkesi osoitteessa: www.mtv3.fi/ekolaskuri/

Hiilijalanjälki

- Kertoo jonkin toiminnan aiheuttamat kasvihuonekaasupäästöt.
- Esitetään hiilidioksidisyksiköinä (CO₂).
- Voit laskea oman hiilijalanjälkesi osoitteessa: www.2.hs.fi/extrat/hsf/omaelama/hiilijalanjalki/

Vesijalanjälki

- Kertoo jonkin toiminnan tai tuotteen vaatiman vesimäärän tai kuinka paljon ja millä eri tavoilla yksilö tai yhteisö käyttää vesivaroja.
- Voi muodostua sekä kotimaisesta että ulkomaisesta vedenkulutuksesta. Tuotteen/palvelun valmistuksen ja tuotannon kuluttama vesi lasketaan kuluttajan vesijalanjälkeen, ei tuottajan.
- Voit laskea oman vesijalanjälkesi osoitteessa: www.vesijalanjalki.org

Työnjohtaja Jorma Kainulainen esittelee keräyspaperivuorta Lassila & Tikanojan kierrätyslaitoksella Seppälänkankaalla.

Ruskea paperikassi ei keräyspaperin joukkoon sovi, mutta valkoista paperikassia voi hyvin käyttää lehtien pakkaamiseen.

Kangaskassi on paras kauppakassi. Keskimäärin kaupoissa on nykyään myös biohajoavia ostoskasseja, joita voi hyödyntää biojätepussina.

Tiesitkö että...

- Erottamalla biojätteen sekajätteen joukosta vähennät kasvihuonepäästöjä. Noin puolet Suomen metaanipäästöistä syntyy eloperäisen jätteen (biojätteen) mädäntyessä kaatopaikoilla. Metaani on yli 20 kertaa voimakkaampi kasvihuonekaasu kuin hiilidioksidi.

Ekotekoja roskiksella

Biojäte, sekajäte, pahvi,
kartonki, lasi, pienmetalli, muovi, tölkit, pullot...
Kodin jätehuolto kannattaa suunnitella niin, että
lajittelu onnistuu helposti.

Jätteiden lajittelussa ja keräyksessä on alueellisia eroja, sillä jätehuoltomääräykset ovat kuntakohtaisia. Tarkempia ohjeita ja lisätietoja saa omasta kunnasta; verkkosivuilta tai ympäristönsuojeluviranomaisilta.

Paperi

- Sanoma- ja aikakauslehdet, mainokset, esitteet, kirjekuoret
- Paperinkeräysastiaan ei saa laittaa lahjapapereita, ei myöskään ruskeita paperikasseja.
- Paperitehtaalla keräyspaperista poistetaan painoväri pesemällä ja massasta valmistetaan paperin raaka-ainetta.

Biojätteet

- Kaikki ruokajäte, mm. hedelmien, vihannesten, juuresten ja kananmunien kuoret, kalojen perkuujätteet, ruoantähteet, kahvin tai teen porot suodatin-papereineen.
- Talouspaperit ja lautasliinat.
- Kukkamulta.
- Kasvinosat ja kuihtuneet kukat.
- Puutarhajätteet.
- Kananmunakennnot.
- Lemmikkieläinten puupohjaiset kuivikkeet.

- Lajiteltu biojäte kompostoidaan joko omassa kompostorissa tai kuljetaan käsittelylaitokseen.
- Kompostimultaa käytetään viherrakentamisessa tai vaikkapa kukkapenkin maanparannus-aineena.

Tölkit ja pullot

- Kauppa ottaa vastaan tölkit ja pullot, myös ehjistä kertakäyttö-muovipulloista saa pantin, jos pullo ja etiketin viivakoodi ovat ehjiä.
- Palautetut lasipullot käytetään uudelleen kierrätyslasina.
- Muovipullot ja alumiinitölkit toimitetaan kierrätysraaka-aineeksi.
- Erityisesti alumiinitölkkien kierrättäminen kannattaa, koska uusien tölkkien valmistaminen kierrätetystä alumiinista vie 20 kertaa vähemmän energiaa kuin käytettäessä uutta alumiinia.

Lasi

- Purkit, purnukat ja pantittomat pullot, lasiset astiat (ei kuumuuden kestävä Pyrexia).
- Kerätystä lasista tehdään lämpö-

- eristeitä, lasipulloja ja -pakkauksia sekä ikkunalasia.
- Lisäksi lasinsirua hyötykäytetään uusioraaka-aineena rakennusteollisuudessa.

Pienmetalli

- Säilykepurkit, metalliset korkit, pantittomat juomatölkit, säilyke- ja vauvanruokapurkkien kannet, puhdistetut alumiinivuoat ja foliot.
- Nykyisin jokaisessa uudessa metallipakkauksessa on yli neljännes kierrätettyä materiaalia. Kierrättämällä energiaa säästyy 75-95 %.

Muovi

- Elintarvikkeiden pakkauksissa olevat muovit voidaan polttaa, joten ne lajitellaan energijätteen, jos sen keräys on järjestetty.
- Muuten muovit kuuluvat sekajätteen eli päätyvät kaatopaikalle. Kotona muoveja ei saa polttaa.

Kartonki

- Aaltopahvi, kartonkiset neste-pakkaukset kuten maitotölkit, kuivat ja puhtaat kartonkipakkaukset (mm. keksi- ja muro-paketit), paperipussit ja -kassit, munakennnot ja pizzalaatikat ja kartonkiset kertakäyttöastiat.
- Pakkaus saa olla sisäpinnaltaan alumiinia ja myös muoviset korkit tai muut pakkauksen osat voi laittaa samaan keräyspisteeseen.
- Paperikuidut hyödynnetään uudelleen pääasiassa paperi- ja kartonkirullien hylsyjen raaka-aineena ja muovi energiana.
- Alumiini toimitetaan uusio-käyttöön.
- Mikäli kartongin keräystä ei ole järjestetty, kartongin voi polttaa jo hyvin palavassa tulisijassa.
- Pohjoisessa ja eteläisessä Keski-Suomessa kartonkijäte voidaan laittaa myös kerättävän energijätteen joukkoon.

Vaatteita hyvällä omatunnolla

Kestävää kehitystä tukevien valintojen tekeminen on entistä helpompaa myös vaateostoksilla. Vastuullisesti tuotetun puuvillavaatteen voi ostaa hyvällä omatunnolla. Sokoksella ekologiaa ja eettisiä mallistoja on useita.

Sokoksen Naturaline on luonnonmukaisesti ja vastuullisesti tuotettujen, ihoystävällisten puuvillatuotteiden merkki. Kaikki Naturaline-vaatteet ja -tekstiilit on valmistettu luomupuuvillasta laatu- ja SA8000 -standardeja noudattaen. Naisten ja miesten trikoot ja neuleet sekä tulevaisuudessa myös aluspukeutumisen tuotteet täyttävät tiukat ympäristö-, laatu- ja eettiset vaatimukset koko valmistusketjun osalta. Naturaline-tuotteissa käytettävä luomupuuvilla viljellään ilman kemiallisia torjunta-aineita ja lannoitteita. Viljely perustuu vuoroviljelyyn, jolloin saadaan hyvä

sato ja tuotto pelloista pitkälläkin tähtäimellä. Myös viljelijän työolosuhteet ovat terveellisemmät, sillä hän ei joudu altistumaan vaarallisille kemikaaleille. Naturaline-luomupuuvillaa viljellään Intiassa ja Tansaniassa, ihmisten terveyttä ja turvallisuutta vaarantamatta. Valmis tuote on ihoystävällinen, sillä puuvillan värjämisessä käytetyt aineet eivät sisällä myrkyllisiä raskasmetalleja eikä viimeistelyssä käytetä formaldehydiä. Valkaisussa käytetään happea kloorin sijasta ja jätevedet käsitellään asianmukaisella tavalla.

Sokoksen valikoimiin kuuluu myös Anne Linnonmaa -mallisto. Sen materiaalina on perulainen, käsinpoimittu kampapuuvilla, jonka kasvatuksessa ei ole käytetty konepoiminnalle välttämättömiä lehvästömyrkyjä. Materiaali tulee perhevilljelmiltä ja antaa viljelijöille paremman toimeentulon. Valmis-

tuksessa ei käytetä haitallisia ATSO-yhdisteitä, formaldehydejä tai optisia kirkasteita, eikä tuotteita valkaista ennen väriä. Nyppyyntymisen estämiseksi käytetään biologisesti hajoavia entsyymejä.

Anne Linnonmaa ecological fashion -mallistolle on myönnetty ensimmäisenä ja toistaiseksi ainoana tekstiilimallistona Suomessa EU:n Ympäristömerkki, EU-Kukka, lisäksi "organic" eli luomu-liitteellä täydennettynä.

EU-kukka eli EU:n ympäristömerkki

- Perustuu ympäristövai- kutuksiin, joita tuotteesta aiheutuu sen elinkaaren aikana.
- Vaatimustaso on asetettu niin, että 5-40 prosenttia tuoteryhmän tuotteista voi saada merkin käyttö-oikeuden.

www.evira.fi/ www.finfood.fi

Öko-tex -merkki

- Takaa, ettei tuote sisällä mitään iholle ja terveydelle vaarallisia lisäaineita.
- Valmistuksessa on käytetty tavanomaista vähemmän kemikaaleja

www.oeko-tex.com/
www.kuluttajavirasto.fi

Joutsenmerkki eli Pohjoismainen ympäristömerkki

- Tuotteet ovat ympäristön kannalta parhaimpien joukossa. Merkin myöntämiskriteereinä mm. luonnonvarojen ja energian kulutus, haitalliset päästöt, melu, haju, jätteet ja mahdollisuus hyötykäyttöön.
- Merkki kertoo tuotteen tai palvelun ympäristöystävällisyydestä, laadusta ja turvallisuudesta.
- Pesuaineiden ja kosmetiikan lisäksi merkki on yleinen

erilaisissa paperituotteissa.
• Myös palvelut, kuten hotellit ja ravintolat voivat saada Joutsen-merkin.

www.finfood.fi

Sustainable Cleaning

- Tuotteen valmistaja on mukana eurooppalaisessa pesuaineteollisuuden kestävän kehityksen ohjelmassa.
- Ohjelma auttaa huolehtimaan ihmisten terveydestä ja turvallisuudesta sekä suojelemaan ympäristöä tulevia sukupolvia varten.
- Yritykset sitoutuvat toimittamaan kuluttajille ja asiakkaille parempaa tietoa tuotteidensa turvallisesta käytöstä

www.sustainable-cleaning.com

Avainlippu -merkki

- Kertoo että tuote on valmistettu Suomessa.
- Raaka-aineiden kotimaisuusaste täytyy olla vähintään 50 %.

www.avainlippu.fi

Reilun kaupan merkki

- Merkitty tuote kuuluu järjestelmään, joka pyrkii takaamaan kehitysmaiden viljelijöille ja työntekijöille osuutensa sadosta.
- Merkin saaneiden tuotteiden viljelyssä myös ympäristönäkökohdat on otettu huomioon ja lapsityövoiman käyttö on kielletty.

www.reilukauppa.fi

Täysi koneellinen pyykkiä

Pyykinpesun ympäristökuormitusta voi pienentää ja pesuaineen kulutusta vähentää lajittelemalla vaatteet värien ja likaisuusasteen mukaan, esikäsittämällä tahrat, pesemällä täysiä koneellisia ja käyttämällä ekopesuohjelmaa, jos koneesta sellainen löytyy. Pesuaineen määrään vaikuttaa oman asuinalueen veden kovuus. Sitä voi tiedustella paikalliselta vesilaitokselta tai etsiä kunnan nettisivuilta. Pääsääntöisesti vesilaitosten vesijohtovesi luokitellaan pehmeäksi. Minimipesuainemäärä siis riittää, eikä ylimääräisiä aineita veden pehmennykseen tarvita. Ympäristömerkin saaneiden pesuaineiden kemikaalisältö on turvallisempi ja pakkaus sekä käyttöominaisuudet ovat ympäristöä vähemmän kuormittavia kuin muissa vastaavissa tuotteissa. Tutustakin tuotteesta kannattaa aika ajoin lukea käyttöohjeet, sillä

ne saattavat muuttua tuotekehityksen myötä.

Biohajoavia vaippoja

Prismoista ja S-marketeista on saanut viime syksystä lähtien biohajoavia vauvanvaippoja ja lastenhoitotarvikkeita. Uudet vaipat vähentävät ympäristökuormitusta, sillä ne koostuvat yli 60-prosenttisesti biohajoavista raaka-aineista. Vaippojen materiaalit on suunniteltu myös perinteisiä malleja hengittävimiksi ja valmistuksessa käytettävien kemikaalien määrää on karsittu. Vaipat on tavallisen muovin asemasta päällystetty kompostoitavalla maissikalvolla.

Biohajoavat vaipat tulee joka tapauksessa hävittää sekajätteen mukana, sillä jätelaitokset kieltävät ihmisten ja eläinten jätösten hävittämisen biojätteessä.

Muistathan, että...

- Laadukkaiden ja kestävien tekstiilien käyttöikä on yleensä pitkä, jolloin niiden ympäristökuorma on tavanomaista pienempi.
- Oikealla hoidolla voit vaikuttaa vaatteiden käyttöikään.
- Vanhoista ja käyttämättä jääneistä vaatteista pääsee hyvin eroon kirpputorien avulla. Myös lumpuille löytyy uusiokäyttöä - lisää aiheesta sivuilla 22 ja 23.
- Pesuaineiden fosfaatilla on vesistöjä rehevöittävä vaikutus, joten kunnallisen jätevesienkäsittelyn ulkopuolisilla alueilla zeoliittia sisältävä pesuaine on ekologisempi vaihtoehto. Zeoliitti on kuitenkin savenkaltaisen aine, joka vaatii runsasta huuhtelua, koska se voi aiheuttaa pöly- ja hiukkasjäämiä tekstiileihin ja pesukoneisiin.
- Monet puhdistusaineet sisältävät happeen perustuvia valkaisuaineita, mitkä ovat parempi vaihtoehto kloorille.
- Puhdistusaineina voi kokeilla myös etikkaa kalkkisaostumien poistossa.
- Pesuaineet ja kosmetiikka on pakattu pääasiassa erilaisiin muovipulloihin, jotka lajitellaan energiajätteeseen, jos keräys on järjestetty. Muulloin muovit kuuluvat sekajätteeseen.

Luonnonmukaista kauneutta

Luontaiskosmetiikan suosio kasvaa koko ajan, joten valikoima Sokoksella laajentuu hyvää vauhtia. Uusin merkki on Euroopan ensimmäinen Reilun kaupan kosmetiikkasarja Themis. Valikoimista löytyy lisäksi ainakin Weleda, Melvita sekä maailman tunnetuimpiin luontaiskosmetiikkasarjoihin kuuluva Dr. Hauschka.

Luontaiskosmetiikalla tarkoitetaan tuotteita, joiden valmistuksessa ei ole käytetty mitään synteettisiä ainesosia tai lisäaineita. Valikoima on hyvin laaja: ihonhoitoon löytyy todella paljon erilaisia tuotteita päästä varpaisiin. Hauschkaan kuuluu myös meikkejä.

Kauneutta ja hyvää oloa voi siis vaalia luonnonmukaisesti, satojen vuosien perinteitä kunnioittaen.

Luontaiskosmetiikkahyllyn äärellä kannattaa testereitä tuoksutella. Esimerkiksi Themisin naamio- ja kuorintavoidepurkeista lehahtaa voimakas suklaan ja kahvin aromi, joka kertoo raaka-aineiden aitoudesta.

Perunat omasta maasta, marjat metsästä

Maria ja Juha Salonen kertovat suosivansa elintarvikkeissa kotimaisia tuotteita. Ruoka laitetaan yleensä alusta pitäen itse, eikä eineksiä osteta.

- Lapulle kirjoitettua ostoslistaa ei yleensä tutussa kaupassa tarvitse, sillä lista kulkee päässä mukana. Suunnittelen yleensä lähipäivien ruokalistan jo valmiiksi ja ostan sen mukaan. Monesti tämän päivän iltaruoka on huomisen päiväruoka, Maria kertoo.
- Perunat ja porkkanat saadaan omasta maasta, ja metsän antimia, kuten vadelmia ja mustikoita löytyy pakastimesta. Naapurit ja lasten isovanhemmat ovat niitä meille keränneet. Isäni on tuonut meille myös vasta pyydettyjä muikkuja.

Ruokajätettä ei roskiin juurikaan päädy.

- Lähinnä kompostiin menee hedelmien ja perunoiden kuoria. Jos jotain ruoantähteitä jää, ne kelpaavat hyvin vanhempieni koiralle, Maria selvittää.

Salosten ostoskärryssä vuoden vanhan Mintun selän takana on iso paketti kertakäyttövaippoja.

- Ei tullut alun perin lähdettyä kesto-vaippoihin.

Kieltämättä meillä on siitä pikkuisen huono omatunto, he tunnustavat.

Joutsenlippu pitää löytyä

- Kiinnitän aika paljon huomiota ekologisiin asioihin. Olen vähän vihreä, Leena Kiviaho nauraa.
- Hän kertoo suosivansa mahdollisuuksien mukaan lähiruokaa. Tutusta S-marketista esimerkiksi lähellä tuotettuja vihanneksia saa aika hyvin.
- Ostan myös luomua mielelläni, mutta kyllä hintakin siinä ratkaisee. Reilun kaupan tuotteita ostan joskus, mutta esimerkiksi banaanit eivät ole yhtä makeita kuin muut. Elintarvikkeiden kotimaisuus on erittäin tärkeää.
- Joutsenlippu pitää löytyä aina. Rainbow-tuotteita vältän, koska osa niistä on valmistettu muualla.

Leena Kiviaho myöntää, että jonkin verran ruokaa menee hukkaan.

- Leipä pääsee joskus homehtumaan ja juustoa sekä joitain vihanneksia voi jäädä kaapin perälle ja päätyä siksi biojätteisiin.

Tuoreus tärkeää

Mika Paananen kiinnittää kaupassa huomiota pakkauksiin.

- Ostan yleensä esimerkiksi leipää paperipussissa ja pieniä määriä hedelmiä sellaisenaan ilman muovipussia, hän kertoo.
- Yleensä olen kauppaan mennessäni jo päättänyt, mitä ostan, enkä juurikaan tee heräteostoksia. Yritän ostaa sopivan määrän ja tuoretta, jotta tuotteet eivät pääse vanhaksi.

Lihaa Mika Paananen ei juuri osta, sillä pakastimesta on itse metsästettyä hirvenlihaa riittävästi. Myös pienriista sekä sienet ja marjat on omin käsin hankittuja. Juurekset haetaan ainakin kesäaikaan mummosta.

Kierrätys on Mika Paanasen mielestä helppoa ja ohjeet ovat riittävän selkeitä.

- Antaisin itselleni kierrättäjänä kouluarvosanan 8, hän arvioi.

Paras A-luokka kannattaa

Sähkön hinta on nousussa ja ekologisetkin näkökulmat panevat miettimään, miten kodin energiankulutusta voisi hillitellä. Kodinkoneiden valmistajat ovat kiinnittäneet myös asiaan huomiota ja tuoneet markkinoille entistä vähemmän energiaa kuluttavia laitteita.

Kodinkoneen ostopäätös on kauaskantoinen valinta – kodinkoneissa jos missä kannattaa panostaa hieman laadukkaampaan tuotteeseen. Kustannus voi olla ostohetkellä suurempi, mutta vastavasti energiatehokkuus tuo arkipäivän käytössä tuntuvaa säästöä. Seppälän Prismassa myynnissä olevista keittiön ja kodinhoituhuoneen laitteista suurin osa on luokiteltu energiatehokkuudeltaan A- tai B-luokkaan, parhaimmat, hyvin eristetyt kylmälaitteet jopa A++-luokkaan.

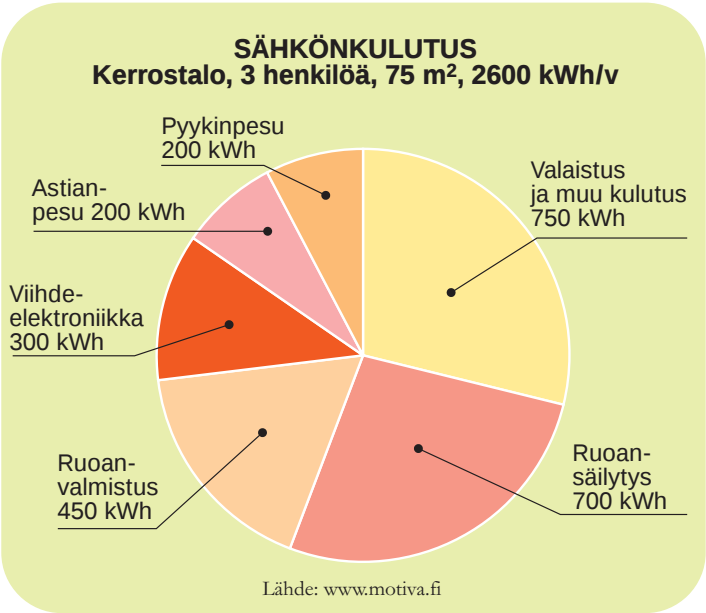
Energiatehokkuuden lisäksi koneista löytyy myös muita laitekoh-taisia tietoja, jotka auttavat käyttö-

tarkoitukseen sopivan kodinko-neen valinnassa. Pesukoneista kerrotaan muun muassa vedenku-lutus, pesutulos ja linkousluokka.

Käyttö ratkaisee

Kodinkoneen todellinen kulutus riippuu aina laitteen sijoituksesta ja käytöstä. Esimerkiksi jääkaapin sijoittami-nen uunin viereen saattaa tuplata energiankulutuksen. Laitteen kulu-tukseen ja käyttöikään vaikuttaa myös säännöllinen hoito ja puhdis-tus. On suositeltavaa siirtää kylmä-laite ainakin kerran vuodessa pois paikoiltaan ja imuroida ala- ja taka-osa sekä ilmastointisäleikkö. Laitteen sisälämpötilallakin on iso merkitys: jokainen ylimääräinen aste lisää sähkön kulutusta noin viisi prosenttia. Jatkuva ylitäyttö nostaa kalusteen lämpötilaa ja lisää energiankulutusta. Viihde-elektronikan, kuten tele-visioiden energiatehokkuus on kiinnostava asia. Silti vaakakupissa valintatilanteessa painavat usein

Mikko Venemies Seppälän Prismasta kertoo asiakkaiden olevan hyvin tietoisia valkoisen linjan kodinkoneiden energiamerkinnöistä.

Elintarvikkeiden säilytyksen suosituslämpötilat ovat pakastimessa -18 °C, jääkaapissa +5 °C ja viileäkaapissa +10 °C. Jääkaapissa herkimmin pilaantuvat elintarvikkeet säilytetään kaapin alaosassa, jossa lämpötila on matalin.

muut seikat, kuten kuvan koko sekä laitteen muut ominaisuudet. Joka tapauksessa markkinoilla on jo malleja, joissa virrankulutus on pieni ja valmistuksessa on käytetty kierrätettäviä materiaaleja.

Energiamerkki

- Kertoo laitteen energiankulutuksen ja suorituskyvyn, antaen vertailukelpoista tietoa laitteen ominaisuuksista.
- Pakollinen kylmälaitteissa, pyykinpesukoneissa, kuivausrummuissa, kuivaavissa pesukoneissa, astianpesukoneissa, lamput, uuneissa ja ilmastointilaitteissa.
- Laitteen energiatehokkuusluokka ilmoitetaan aakkosin A:sta G:hen. Kirjain kertoo, kuluttaako tuote sähköä keskitasoa vähemmän (A-C -luokat), keskimäärin (D-luokka) vai keskitasoa enemmän (E-G -luokat).
- A-energialuokan laite kuluttaa 45 prosenttia vähemmän sähköä kuin D-luokan laite. A++-luokan laite kuluttaa noin 55 prosenttia vähemmän sähköä

kuin D-luokan laite.

- Kylmäsäilytyslaitteissa käytössä ovat myös A+ ja A++ luokat, jotka sijoittuvat tehokkaimpaan kärkeen.

www.kuluttajavirasto.fi/
www.energia.fi

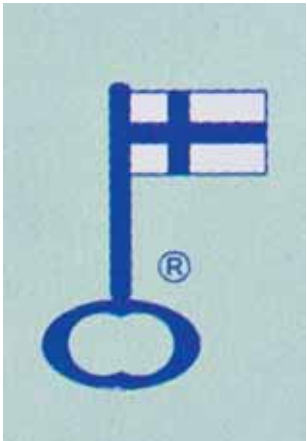
Energy Star -merkki

- Kertoo tietokoneiden ja ohjelaitteiden (skannerit, tulostimet jne) energiatehokkuudesta ja laadusta.
 - Takaa, että atk-laitteessa on virranhallintajärjestelmä: laitteet siirtyvät automaattisesti lepotilaan, kun niitä ei käytetä.
 - Merkitsee yli 50 prosentin säästöä laitteiden sähkökustannuksissa.
 - Merkintä on kansainvälinen ja se perustuu vapaaehtoisuuteen.
- www.eu-energystar.org/fi

EU-kukka eli EU:n ympäristömerkki

- Perustuu ympäristövaikutuksiin, joita tuotteesta aiheutuu sen elinkaaren aikana.
 - Vaatimustaso on asetettu niin, että 5-40 prosenttia tuoteryhmän tuotteista voi saada merkin käyttöoikeuden.
- www.evira.fi/www.finfood.fi

Avainlippu -merkki

- Kertoo että tuote on valmistettu Suomessa.
 - Raaka-aineiden kotimaisuusaste täytyy olla vähintään 50 %.
- www.avainlippu.fi

Lampuista ekologisuuden symboli

Energiansäästölampusta on tullut muutamassa vuodessa ekologisen kuluttamisen symboli. Monille meistä ensimmäinen todellinen ekoteko on ollut hehkulamppujen vaihtaminen energiansäästölampuihin. Ne ovatkin kotikäyttöön soveltuvista lamput selvästi taloudellisimpia. Energiansäästölamppuja on tätä nykyä tarjolla kaikki hehkulamput tutut muodot ja vähän enemmänkin. Tuotteet ovat kehittyneet nopeasti yhä laadukkaam-

miksi ja paremmin toimiviksi sekä sisä- että ulkokäytössä. Energiaa säästävät lamput ovat hehkulamppuja kalliimpia, mutta maksavat itsensä takaisin edullisemmän käytön sekä monta kertaa pidemmän käyttöiän ansiosta. Energiansäästölamppuissakin on kuitenkin eroja: hintavammille laatulamput luvataan jopa 15 000 tunnin käyttöikää, kun halvemmissa vaihtoehdoissa jädään noin 4 000 tuntiin. Todennäköisesti hehkulamput

poistuvat tulevaisuudessa kokonaan markkinoilta. Esimerkiksi Irlannissa asiasta on säädetty laki ja Suomessakin on kaavailtu vastaavaa. On odotettavissa, että meillä hehkulamput kielletään asteittain niin, että 100 watin lamput poistuvat kaupoista jo lähivuosina.

Kotitalouksien lamput on samanlainen tehokkuusluokitus kuin kodinkoneille. A-G-luokituksen parhaaseen A-luokkaan yltävät vain loiste- ja LED-lamput. Hehkulamput sijoittuvat luokkiin E-G.

Elohopeaa sisältävät energiansäästölamput sekä muut loisteputkilamput ovat ongelmajätettä, joten ne pitää toimittaa ongelmajätteen keräyspisteeseen. Lampusta suurin osa on kierrätysmateriaalia.

Keskimäärin lampussa on valo kolme tuntia päivässä. 15 000 tuntia kestävä lampun vaihtoväli on silloin yli 13 vuotta!

Näin säästät energiaa ja ympäristöä:

- Hyödynnä liedan jälkilämpö: sammuta levy muutamaan minuuttia ennen kuin nostat kattilan pois.
- Pidä matkapuhelimen laturi pistokkeessa vain kun lataat puhelinta.
- Sammuta televisio virtapainikkeesta, kun sitä ei katsota: punaisen LED-valon palaessa kuluu energiaa.
- Lämmitä pienet ruoka-annokset uunin tai liedan sijasta mikroaaltouunissa.
- Yhden asteen huonelämpötilan pudotus vähentää lämmityskustannuksia 5 %.
- Älä pidä sähkösaunaa turhaan päällä: lämmitä, sauna ja sammuta.
- Vältä astioiden huuhtelua ennen astianpesukoneeseen laitoa.
- Vaihda digikameran ja mp3-soittimen paristot ladattaviin akkuihin.
- Muuta tietokoneesi asetukset energiansäästötilaan.

Kierrätä sähkö- ja elektroniikkaromua

Kunta- ja aluekohtaiset elektroniikkaromun vastaanottopisteet: www.elker.fi

Sähkö- ja elektroniikkaromua eli SERiä ovat kaikki sähköllä toimivat kodinkoneet suurista pesukoneista ja pakastimista mikroaaltouuneihin, kahvinkeittimiin, ilmakihartimiin ja valaisimiin.

Hyvin palvelleen pesukoneen vesipumppu hajoaa, eikä vanhaa, lingotessaan kovaa meteliä pitävää konetta kannata enää korjauttaa. Ajat Prismaan, ostat uuden koneen, joka tuodaan kotiin, asennetaan paikalleen ja vanha viedään samalla pois.

Tämä on tuttu käytäntö, mutta Prismalla sen enempää kuin millään muullakaan kodinkonekaupalla ei ole elektroniikkaromun vastaanottopakkoa. Lain mukaan kaupan tulee osoittaa asiakkaalle lähin virallinen keräyspiste, joita löytyy Keski-Suomessa lähes kaikista kunnista vähintään yksi ja Jyväskylässä useita. Mikäli kauppa osana palveluaan ottaa myynnin yhteydessä vastaan vanhan laitteen, ei siitä peritä erillistä maksua. SER sisältää paljon hyödyntämiskelpoisia materiaaleja, kuten jalometalleja, mutta myös ongelmajätettä.

SER toimitetaan keräyspisteestä jatkokäsittelyyn. Koneet hajotetaan käsin ja niistä poistetaan haitalliset osat, muovit, metallit ja lasit. Ongelmajätteet toimitetaan lisäkäsittelyyn ja muut materiaalit kierrätykseen. Käsittelypisteisiin toimitetusta SERistä enää vain noin kolme prosenttia päätyy kaatopaikalle.

Toimivat laitteet kannattaa tietenkin toimittaa hyötykäyttöön esimerkiksi kierrätyskeskukseen, jolloin niiden elinkaari jatkuu ja ympäristökuorma pienenee.

Akuista ja paristoista kiertoon lähes 100 %

Kaupat ottavat maksutta vastaan kotitalouksien käytetyt pienet paristot ja akut. Talteenotto ja kierrätys on tärkeää akkujen ja paristojen sisältämien vaarallisten ja haitallisten aineiden vuoksi. Talteen kerätyt tuotteet toimitetaan keräyspisteistä tuotantolaitokselle, jonka kehittämän teknologian myötä lähes sata prosenttia akkujen ja paristojen materiaaleista saadaan metalliteollisuuden hyötykäyttöön. Muut kuin kauppojen keräyspis-

teisiin toimitettavat akut viedään ongelmajätteen keräyspisteisiin.

Kertakäyttöisten paristojen korvaaminen ladattavilla akkuilla säästää niin ympäristöä kuin kukkaroakin.

Suosi kotimaista tai ympäristömerkittyä puuta

Lattiamateriaalien sekä puutarhakalusteiden valinnassa kannattaa olla tarkkana, sillä suuri osa niistä on valmistettu trooppisista puulajeista, jotka nopeuttavat sademetsien tuhoutumista.

Puumateriaalin valinnassa kannattaa mahdollisuuksien mukaan suosia suomalaista puuta, kuten koi-vua, mäntyä ja kuusta. Kotimaamme metsistä peräti 95 % on sertifioitu PEFC -järjestelmän mukaan. Jos sopivia kotimaisia vaihtoehtoja ei löydy, tuontipuun kohdalla on hyvä varmistaa, että kyse on FSC -sertifioidusta tuotteesta. Todennäköisesti laittomasti hakatusta metsästä ovat lähtöisin esimerkiksi merbau, jatoba ja muut eksoottiset puulajit, jotka kestävyytensä ja kauniin ulkonäkönsä takia ovat päätyneet monen kodin lattiamateriaaliksi. Prismassa ja Kodin Terrassa myydään vain FSC-merkittyä lattia-

materiaaleja sekä puutarhakalusteita, joten niiden valikoimista ei trooppista puuta löydy. Nykyisten pintakäsittelymenetelmien ansiosta myös suomalaisista ja ulkomaisista, vähemmän eksoottisista puulajeista saadaan yhtä kestäviä ja jopa näöltään yllättävän samannäköisiä kuin trooppiset puulajit.

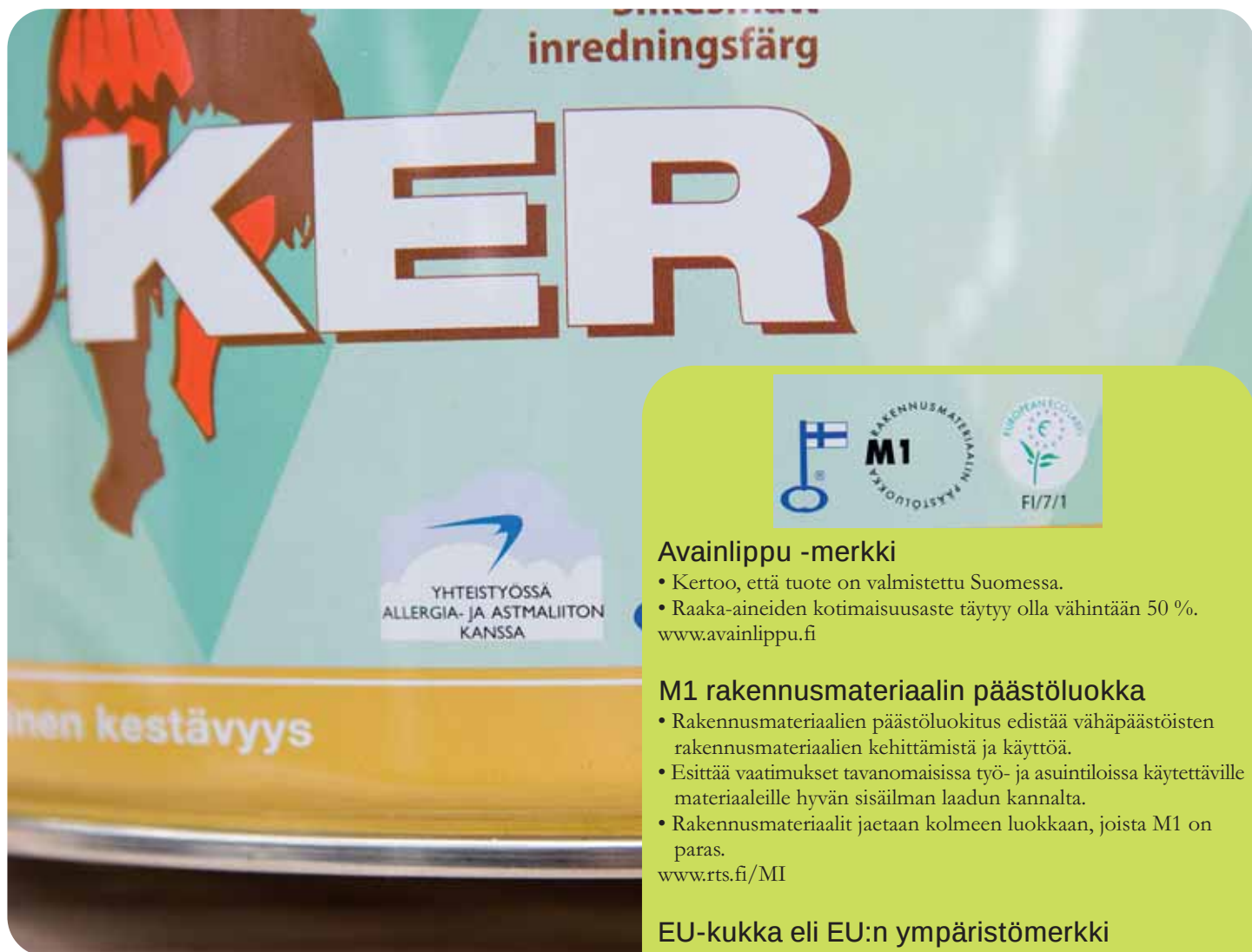

Uusiutuvaa energiaa kotiin ja mökille

Puupellettien energiatehokkuus on uusiutuvien polttoainneiden joukossa ylivoimaisesti suurin ja polttoöljyynkin verrattuna varsin kilpailukykyinen. Pellettitakka riittää jopa sadan neliön talon lämmittämiseen. Termostaattiohjatun takan voi ”sytyttää” kännykällä, joten se sopii oivallisesti myös vapaa-ajan asunnon lämmönlähteeksi. Perille saavuttaessa mökki ottaa asukkaansa vastaan valmiiksi lämpimänä.

Tuulesta temmattua

Puun lisäksi tarjolla on muita varteenotettavia uusiutuvia energialähteitä. Kodin Terran valikoimiin kuuluvat pellettitakkojen ohella tuulivoimalat ja aurinkokennot. Tuuliturbiini on tehokas energiantuottaja ja kustannustehokas valinta puhtaan ja ympäristöä säästävän energian puolesta. Tätä nykyä tarjolla on pieniä ja tehokkaita tuuliturbiineja, jotka tarvitsevat vain vähäisen tuulenvireen toimiakseen. Tuulimylly voi tuottaa merkittävän osan keskimääräisen omakotitalon sähköenergiasta. Kahden kilowatin nimellistehoisen ja neljän metrin potkurihalkaisijan tuulivoimalan lähtöpaino on vain 70 kiloa, joten sen voi asentaa lähes katolle kuin katolle tuottamaan maksutonta sähköä.

Maalit ovat juoksevina ongelmajätettä

Liimat, ohenteet ja maalit ovat ongelmajätettä niin kauan, kun ne ovat juoksevassa muodossa.

Ne toimitetaan erillisiin ongelmajätteen keräyspisteisiin, joita on lähes joka kunnassa. Lisäksi monilla paikkakunnilla järjestetään säännöllisesti ongelmajätteen keräystempauksia.

Kuivuneet maalit voi hävittää sekajätteessä. Tyhjät maalipönnöt kuuluvat metallijätteeseen. Tyhjät muoviasiat laitetaan merkinnästä riippuen joko seka- tai energiajätteeseen.

Kaapeille ja kalusteille jatkokäyttöä

Työvalmennussäätiö Tekevä ylläpitämä EkoCenter Raksa Jyväskylän Seppälänkankaalla vastaanottaa ja myy käytettyjä rakennustarvikkeita ja -materiaaleja, tavoitteenaan vähentää kaatopaikalle tai muuten hävitettäväksi päätyvän käyttökelpoisen tavaran määrää.

EkoCenter Raksaan voi viedä kaikenlaista ylijäämätavaraa, kuten kaapistoja, komeroita, keittiökalusteita, kylpyhuonekalusteita, ovia ja ikkunoita.

Ehjän ja käyttökelpoisen tavaran myymiselle löytyy lisäksi erilaisia väyliä esimerkiksi nettihuutokaupoista.

Avainlippu -merkki

- Kertoo, että tuote on valmistettu Suomessa.
- Raaka-aineiden kotimaisuusaste täytyy olla vähintään 50 %.

www.avainlippu.fi

M1 rakennusmateriaalin päästöluokka

- Rakennusmateriaalien päästöluokitus edistää vähäpäästöisten rakennusmateriaalien kehittämistä ja käyttöä.
- Esittää vaatimukset tavanomaisissa työ- ja asuintiloissa käytettävillä materiaaleille hyvän sisäilman laadun kannalta.
- Rakennusmateriaalit jaetaan kolmeen luokkaan, joista M1 on paras.

www.rts.fi/MI

EU-kukka eli EU:n ympäristömerkki

- Perustuu ympäristövaikutuksiin, joita tuotteesta aiheutuu sen elinkaaren aikana.
- Vaatimustaso on asetettu niin, että 5-40 prosenttia tuoteryhmän tuotteista voi saada merkin käyttöoikeuden.

www.evira.fi/www.finfood.fi

Sustainable Cleaning

- Tuotteen valmistaja on mukana eurooppalaisessa pesuaineteollisuuden kestävä kehityksen ohjelmassa.
- Ohjelma auttaa huolehtimaan ihmisten terveydestä ja turvallisuudesta sekä suojelemaan ympäristöä tulevia sukupolvia varten.
- Yritykset sitoutuvat toimittamaan kuluttajille ja asiakkaille parempaa tietoa tuotteidensa turvallisesta käytöstä.

www.sustainable-cleaning.com

FSC -merkki

- Metsätuote, esimerkiksi puutarhakaluste ei ole aiheuttanut metsien tuhoutumista tai metsäluonnon köyhtymistä.
- Merkki kertoo vastuullisesta metsänhoidosta.

www.finland.fsc.org

PEFC -merkki

- Tuote sisältää sertifioidusta metsästä peräisin olevaa puuta.
- Suomen metsistä noin 95 % on sertifioitu PEFC-järjestelmän mukaan.

www.pefc.fi

Sähkön hinta ohjaa valintoja

- Sähkön hinta on niin korkea, että se vaikuttaa valintoihin, Grigori Zhitkov myöntää.

Hän on hankkinut muun muassa energiansäästölamppuja siksi, että ne kuluttavat vähemmän, vaikka kertaosto onkin hehkulamppua suurempi.

- Ostimme vähän aikaa sitten myös pyykinpesukoneen. Energiamerkinnoista oli hyötyä, sillä halusimme vähän vettä ja sähköä vievän A-luokan koneen.

Grigori ei ole täysin vakuuttunut siitä, että ilmastonmuutos on ihmisten aikaansaannosta. Niinpä hän ei myöskään ole varma, että ihmisten valinnat voisivat siihen vaikuttaa.

- Yritän kuitenkin muuten olla ekoihminen. Öljyä en kaada maahan ja roskat vien oikeaan paikkaan. Lajittelen jätteistä varmaan 70 prosenttia.

Energiaa säästyy monella tavalla

- Yritämme säästää energiaa vähän joka paikasta. Uutta kahvinkeitintä hankittaessa katsottiin energian kulutusta, ulkovalaisimissa käytetään LED-lamppuja, valoja ei pidetä päällä huoneissa, joissa ei olla ja televisio sammutetaan aina virtakytkimestä, Mirja Hela-Aro luettelee.

Pari kertaa viikossa lämmitettävässä saunassa on sähkökiuas. - Kiuasta pidetään kuitenkin vain tarpeellisen ajan päällä ja heti saunomisen jälkeen se sammutetaan.

Omakotitalon puutarhassa kasvaa marjapensaita, muun muassa tyrniä. Niiden lannoituksessa on käytetty ympäristöystävällistä kanankakkaa.

- Yritän aina valita tuotteita, jotka ovat ympäristömerkittyjä. Kiinnitän huomiota myös tuotteiden valmistusmaahan.

Mirja Hela-Aro tunnustautuu innokkaaksi jätteiden kierrättäjäksi.

- Vien tutun S-marketin viereiseen kierrätyspisteeseen lehtiä, pahvia, paristoja, polttokelpoisia jätteitä, metallia sekä värillistä ja väritöntä lasia.

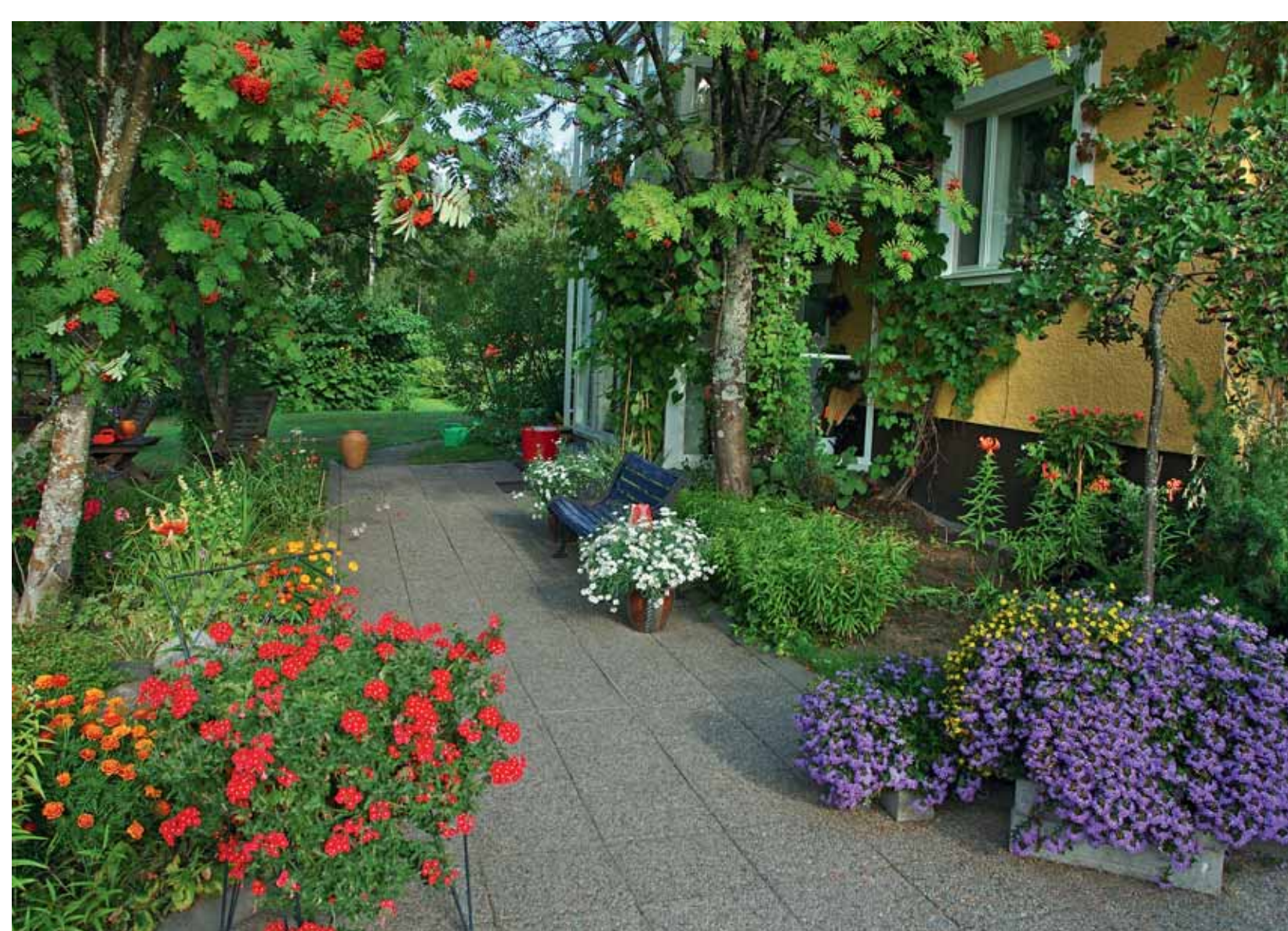

Omilla teoilla on merkitystä

- En ole mikään kiihkoekoiliija, mutta tottahan keskustelua tulee seurattua ja mietittyä, minkälainen maailma jää lapsillemme. Uskon, että ihmisten valinnoilla ja jokaisen omilla teoilla on merkitystä, Antti Auristo pohdiskelee. Hän kertoo ostaneensa puolen vuoden sisällä sekä astianpesukoneen että pakastimen, molemmat energialuokituksen parhaasta A-ryhmästä. Valintaan vaikuttivat sekä taloudelliset että ympäristösytyt.

- Valkoisen linjan koneiden energiamerkinnot ovat todella hyvä asia. Toivottavasti ne saadaan joskus myös televisioihin ja muuhin viihde-elektroniikkaan, Antti toteaa. Kaupasta hän tunnustaa ostavansa usein tavaroille muovikassin.

- Muovikassi ei kuitenkaan ole kertakäyttötavara, vaan samaa kassia voi käyttää monessa eri tarkoituksessa. Lopulta kassit päätyvät roskapusseiksi, jotka muuten pitäisi ostaa erikseen.

Muuttuva ilmasto näkyy puutarhassa

Ilmastonmuutos merkitsee puutarhaharrastajalle sekä hyötyä että haittaa.

On ennustettu, että nykyisin vain maan eteläosissa viihtyvät kasvit selviävät tulevaisuudessa pohjoisempana. Kylmälle arkoja lajikkeita, jotka aiemmin eivät ole Keski-Suomessa pärjänneet, kannattaa jo lähivuosina kokeilla, sillä talvehävin onnistuu entistä paremmin.

Keski-Suomi kuuluu nykyisin kasvien kasvu- eli menestymisvyöhykejaossa eteläosaltaan luokkiin 3-4, ja pohjoisosaltaan luokkiin 5-6. Tulevaisuudessa näitä luokituksia jouduttaneen tarkistamaan. Ilmastonmuutoksen miinuspuolena on kasveja suojaavan lumipeitteen ohentuminen sekä erilaisten tuholaisten, kasvitautien ja uusien rikkakasvien leviäminen.

Vinkkejä tuholaisten torjuntaan

- Istuta tai kylvä viljelykasvien joukkoon tuholaisia houkuttelevia kasveja, esimerkiksi auringonkukkaa.

via kasveja, esimerkiksi auringonkukkaa.

- Istuta kasvit lajeille sopiviin olosuhteisiin ja sopivalle etäisyydelle toisistaan. Pidä kasvustot ilmastina.
- Mikäli tuholaisten on vain satunnaisesti, kerää ne käsin pois.
- Harson käyttäminen alkukesällä estää monen hyönteisen pääsyn taimien kimppuun.
- 2-3-prosenttinen mäntysaippua on hyvä karkotin. Myös korkeintaan 45-asteinen vesi tuhoaa toukkia ja kirvoja.
- Bioruiskutteissa on luonnonmukaista pyretriiniä, joka hyväksytään myös luomutuotantoon.
- Kasvivuorottelu eli viljelykierto ehkäisee tautien ja tuholaisten leviämistä kasvimaalla.
- Rikkakasvien torjuntaan kotipuutarhassa riittää yleensä kitkeminen ja katteiden käyttö.
- Sisätiloissa ötököihin puree parhaiten mekaaniset menetelmät kuten karpäslätkä ja -paperi.

Muistathan, että...

- Kemikaaleja, kuten pesu- ja puhdistusaineita, liimoja, maaleja, lakkoja, sekä torjunta-aineita hankkiessasi otat kantaa luonnon ja terveyden puolesta.
- Ympäristön kannalta ongelmallisia ovat hajoamattomat sekä hitaasti hajoavat kemikaalit. Ne kertyvät eliöihin tai ovat niille myrkyllisiä.
- Myös askartelukemikaaleissa voi olla terveydelle vaarallisia aineita. Tutustu aina huolella tuotteen käyttöohjeeseen.
- Yksi litra öljyä voi pilata miljoona litraa pohjavettä juomakelvottomaksi.
- Kestopuuta ei saa hävittää polttamalla tai hautaamalla, koska kyllästetty puu sisältää metalliyhdisteitä. Ainoa oikea tapa hävittää käytöstä poistettu kyllästetty puu, on toimittaa se puutavaraliikkeiden kestopuu-keräyslavoille tai jätelaitoksiin, joista se toimitetaan edelleen energiakierrätykseen. Kyllästetty puu poltetaan vain ympäristöluvan saaneissa polttolaitoksissa, joissa polton savukaasut puhdistetaan ja tuhka otetaan talteen kyllästysaineen metalliyhdisteet. www.kestopuu.fi

SPR-Kirppis kierrättää

SPR-Kirppis on Suomen Punaisen Ristin kierrätys- palvelukeskus. Sinne kannattaa viedä kaikki ehjät ja käyttökelpoiset ylimääräiset tavarat.

Suomen Punaisella Ristillä on Keski-Suomessa kuusi Kirppistä. Jyväskylässä Kirppis toimii Ahjo- kadulla Seppälän Prismaa ja Kes- kussairaalan tiellä Ilokiveä vasta- päätä sekä Palokassa Maskun huonekaluliikkeen takana. Viita- saarella Kirppiksen paikka on torin laidalla, Äänekoskella S-marketin alakerrassa ja Saarijärvellä poliisi- talon vieressä.

- Työllistämme Keski-Suomessa yhteensä kuutisenkymmentä työn- tekijää, joista suurin osa tekee töitä erilaisten työllistämistoimien kautta. Heidän lisäksi meillä on arvokas joukko vapaaehtoisia työntekijöitä, toimintaa Keski- Suomen alueella luotsaava Raija Koikkalainen kertoo.

Kaikkea kodin irtainta

Kirppiksen suurin toimipaikka on Palokan Kirrissä. Tilaa on run- saasti ja tavaraa niin paljon, että myymäläkierrrokseen kannattaa varata aikaa. Tarjolla on vaatteita, kenkiä, urheiluvälineitä, kodin

Eino Mustonen esittelee kansainväliseen vaateapuun lähdössä olevaa paalia, joka sisältää tyttöjen kesäbousuja. Taustalla Marika Vallenius ja Heidi Haustola tarkistavat vaatteiden kuntoa.

tekstiilejä, kirjoja, lehtiä, astioita, leluja, koriste-esineitä ja huone- kaluja. Tavarat ovat siistejä ja hyväkuntoisia. Ne on laitettu hyvin esille, eivätkä hinnat päästä huimaa. - Otamme vastaan lähestulkoon kaikkea kodin irtainta. Ainoa rajoi- tus on, että sähkö- ja elektroniikka- laitteille, eli SER-tavaralle emme voi antaa toimivuustakuuta ja siksi meille ei sitä kannata tuoda.

Tärkeintä olisi jokaisen kierrättäjän ymmärtää, että Kirppis ei ole jät- teenkäsittelylaitos, ja kaatopaikka- kin on ihan toisella puolella kau- punkia. - Kieltämättä joskus harmittaa, kun ovemme taakse on yön aikana ilmestynyt rikkinäinen astianpesu- kone tai pussi täynnä likaisia ja rikkinäisiä vaatteita, Raija harmit- telee.

- Toivottavaa olisikin, että tavarat tuotaisiin myymälän aukioloaikoi- na. Isompien tavaramäärien osalta kannattaa myös etukäteen varmis- ta, että pystymme ottamaan ne vastaan. Erikseen on hyvä sopia myös isojen huonekalujen noutamisesta suoraan kotoa. Jyväskylässä ja Äänekoskella Kirppiksellä on auto jatkuvasti käytössä, muilla paikka- kunnilla noudot yritetään sovitella huoltoajojen yhteyteen. - Huonekalujen pitää olla siinä kunnossa, että joku on valmis niistä vielä maksamaan ja viemään ne kotiinsa, Raija muistuttaa.

Kansainvälistä vaate-apua

Pääsääntöisesti lahjoitukset ovat hyväkuntoisia. Yleensä tavarat voidaan takatiloissa tehdyn tarkistuksen jälkeen laittaa suoraan myyntiin. Hyllyissä onkin paljon sellaisia tuotteita, jotka näyttävät olevan jopa täysin käyttämättömiä. Ihan kaikkea ei kuitenkaan myydä Kirppiksellä, sillä hyviä vaatteita lähetetään myös SPR:n kansainvälisen avun kautta maailmalle. Tästä syystä hyväkuntoiset, ehjät ja puhtaat arkivaatteet ovat aina tervetulleita lahjoituksia.

- SPR:n katastrofialueille lähettämällä vaatteilla on hyvä maine.

Meille on ihan kunniakysymys, että vaatteet ovat hyvänlaatuisia, hyvin lajiteltuja ja pakattuja. Näin ne on helppo jakaa vaikeissakin olosuhteissa.

Raija Koikkalainen muistuttaa, että pesun jälkeen vaatteita ei kannata kuitenkaan silittää, sillä paali-

koneessa ne joka tapauksessa rypistyvät. Kun esimerkiksi naisten kesäpaitoja kertyy hyllyyn tarpeeksi, niistä paalataan tiukka paketti. Paalिकासan kasvettua rekkalastin kokoiseksi vaatteet viedään Tampereen logistiikkakeskukseen kuljetettavaksi edelleen jonnekin katastrofialueelle.

- Toki katastrofi voi kohdata myös kotimaassa. Annamme vaatteita ja muuta tavaraa myös omalla alueellamme esimerkiksi perheille,

Tarkista Kirppikselle viemistäsi vaatteista, että:

- ne ovat puhtaita ja kuivia
- kaulukset, hihansuut, saumat ja taskut ovat ehjiä
- vetoketjut toimivat
- napit ja kuminauhat ovat paikallaan
- taskut ovat tyhjä

jotka ovat menettäneet omaisuutensa tulipalossa. Jokaisella paikkakunnalla toimii SPR:n osasto, jonka kautta tämän-

tyyppinen katastrofiapu järjestetään. Sellaisenaan käyttöön kelpaamattomat neuleet puretaan ja langoista

kudotaan Äiti-Teresan peitteitä Tikkakoskella seurakunnan kerhotoimintana.

Varat vapaaehtois-työhön

Kirppikselle voi lahjoittaa tavaraa, mutta yhtä lailla siellä voi käydä tekemässä löytöjä. Retrohenkiselle ostajalle Kirppis on melkoinen aarrea, samaten takavuositymmenien tyylien hakijoille tai Iittalan ja Arabian vanhojen

astioiden, joskus jopa antiikin etsijöille.

Eniten Kirppikseltä myydään naisten vaatteita sekä huonekaluja. - Meillä käy ihan kaikenlaisia ihmisiä. Lapsiperheitä on paljon, samaten keräilyharrastajia. Entistä enemmän asiakkaissamme on myös ihmisiä, jotka lahjoittavat tai etsivät tavaraa ekologisten ja

eettisten arvojen takia. Entä miten myynnistä kertyneet varat käytetään? - Myyntihinnasta keskimäärin yli puolet menee piirin alueelle SPR:n vapaaehtoistyön, esimerkiksi nuorisotyön ja ystäväpalvelun tukemiseen, Raija Koikkalainen kuvailee.

Käymme kirppareilla aina joskus kiertelemässä ja katselemissa. Tykkäämme vanhoista esineistä ja kyllä ekologisuuksellakin on merkitystä, karstulalaiset Helka, Ulla ja Jari Sironen kertovat.

Lumpuillekin löytyy uusiokäyttöä

Vaatteet sekä muut kodin tekstiilit voi Jyvässeudulla viedä SPR:n Kirppiksen ohella myös poistotekstiileille tarkoitettuihin JykyTuotteen keltaisiin keräysastioihin. Niihin kelpaavat myös risaiset, pitokelvottomat vaatteet, kunhan ne ovat puhtaita. Keltaisiin kontteihin jätetyt ehjät ja käyttökelpoiset vaatteet myydään Katulähetyksen kirpputoreilla. Lumpuista tehdään konepyyhkeitä, öljynimeytysmattoja, pakkauspehmusteita, suojamattoja, rakennuseristeitä ja altakastelumattoja. JykyTuote käsittelee näitä poistotekstiilejä yli neljännesmiljoonaa kiloa vuosittain.

2009

 KESKIMAA

Keskimaa Osk
Kauppakatu 24
PL 176, 40101 Jyväskylä
010 767 3000
www.keskimaa.fi

